

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Liberul acces la justiție, garantat de art. 21 din Constituția României, presupune, în mod neîndoiebnic, o componentă legată de nivelul costurilor pe care le impune desfășurarea unui proces.

Din acest motiv, sistemul taxelor judiciare de timbru trebuie reglementat în așa manieră încât să nu afecteze liberul acces la justiție, în orice materie s-ar manifesta acest drept. Aceasta întrucât liberul acces la justiție prevăzut de art. 21 din Constituție nu înseamnă și gratuitatea acesteia și, prin urmare, nu implică interzicerea stabilirii de taxe de timbru în justiție, fiind legal și normal ca justițiabilii care trag un folos nemijlocit din activitatea desfășurată de autoritățile judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor acestora.

Prin urmare, regula este cea a timbrării acțiunilor în justiție, excepțiile fiind posibile numai în măsura în care sunt stabilite de legiuitor.

Taxa de timbru este o modalitate de acoperire, în parte, a cheltuielilor pe care le implică serviciul public al justiției. Potrivit legii, contribuția justițiabilului, prin avansarea unei părți din aceste cheltuieli, poate fi recuperată de la partea care cade în pretenții.

Cu toate acestea, în vederea unei depline armonizări legislative, sistemul taxelor judiciare de timbru trebuie raportat și la principiile consacrate de legiuitor în diversele ramuri de drept. Astfel, în materia răspunderii civile delictuale, partea care a suferit un prejudiciu are dreptul, potrivit legii civile, la recuperarea integrală a acestuia de la autorul faptei ilicite.

În măsura în care acest prejudiciu ar fi recuperat doar parțial din cauza unor factori externi, aplicarea normei de drept ar fi deturnată de la scopul în vederea căruia a fost adoptată de legiuitor și, astfel, s-ar aduce atingere normei constituționale conform căreia fiecare cetățean are dreptul la acces neîngrădit în justiție.

2. Recuperarea integrală a prejudiciului în materia răspunderii civile delictuale se realizează prin plata către victimă de daune materiale sau morale.

Aceste daune trebuie solicitate de victima delictului, care trebuie să își timbreze cererea în funcție de cuantumul lor, și urmează a fi stabilite de instanța de judecată.

Dacă în cazul daunelor materiale aprecierea cuantumului lor este relativ facilă întrucât depinde de elemente obiective, fiind cheltuieli deja efectuate sau urmând a fi efectuate în mod cert de către victimă, aprecierea cuantumului daunelor morale se dovedește a fi, de cele mai multe ori, a fi o sarcină deosebit de dificilă. O persoană îndreptățită a solicita daune morale (pentru atingeri aduse vieții, sănătății, integrității fizice, onoarei, demnității, reputației, vieții intime, familiale sau private ori dreptului la imagine) va avea dificultăți majore în evaluarea acestora, având tendința ca, datorită subiectivismului tipic uman, să își supraaprecieze propriile suferințe. Din această cauză în practica judiciară cuantumul daunelor morale solicitate de victimă nu sunt, de cele mai multe ori, confirmate de judecător, care este o persoană obiectivă și neimplicată în conflictul dintre părți.

În aceste împrejurări apreciem că nu este echitabil ca persoana îndreptățită să solicite daune morale să fie obligată la plata unei taxe de timbru în același mod în care se procedează atunci când se formulează o altă pretenție certă, evaluabilă în bani, în baza unor documente justificative (contracte, chitanțe etc.).

Prin stabilirea în această manieră a obligativității plății taxei de timbru se ajunge în situația în care statul, profitând de tendința naturală a omului de a-și supraevalua propria suferință, stabilește în sarcina victimei unui delict o taxă de timbru al cărui quantum uneori chiar depășește cuantumul daunelor morale acordate victimei prin hotărârea pronunțată de instanța de judecată.

De asemenea, cuantumul ridicat al taxei judiciare de timbru conduce deseori la situații în care justițiabilii fie că renunță la introducerea acțiunii în justiție, fie că solicită instanței de judecată acordarea unor sume sub cuantumul considerat de ei ca reprezentând o reparație justă pentru suferințele cauzate de pârât.

Pe de altă parte, datorită principiului disponibilității, instanța de judecată nu este îndrituită să acorde o sumă mai mare decât cea cu care a fost investită de către reclamant chiar dacă, în anumite cazuri, aceasta ar aprecia că suma solicitată este inferioară valoric echivalentului prejudiciului suferit.

În acest fel se produce o încălcare a dreptului constituțional la liberul acces la justiție, întrucât partea prejudiciată moral, din cauza lipsei fondurilor necesare pentru demararea unei acțiuni în justiție, fie nu va mai cere repararea prejudiciului suferit, fie va cere o sumă modică, corespunzătoare fondurilor de care dispune pentru achitarea taxei de

timbru. În acest ultim caz are avea loc aşadar o reparare doar parţială a prejudiciului creat prin săvârşirea faptei ilicite şi, totodată, o deturnare de la scopul urmărit de legiuitor atunci când a reglementat răspunderea civilă delictuală, conform căreia partea care a suferit un prejudiciu are dreptul la repararea integrală a acestuia.

Un alt efect negativ determinat de cuantumul ridicat al taxei judiciare de timbru datorată pentru cereri având ca obiect daunele morale reiese din faptul că justiţiabilul, în cazul în care fapta constituie şi infracţiune, se adresează instanţei penale în faţa căreia se constituie parte civilă. De cele mai multe ori justiţiabilii recurg la instanţele penale pentru recuperarea prejudiciului suferit deoarece constituirea ca parte civilă şi soluţionarea acţiunii civile în cadrul procesului penal nu implică plata taxei judiciare de timbru. Aceasta conduce la aglomerarea excesivă a instanţelor penale cu soluţionarea cererilor având ca obiect daune morale şi la funcţionarea defectuoasă a procesului de justiţie.

Prin stabilirea unui cuantum redus al taxei judiciare de timbru pentru cererile având ca obiect daune morale s-ar asigura o deplină şi justă reparare a prejudiciilor suferite de victimele faptelor ilicite şi s-ar asigura accesul liber la justiţie al acestor persoane care nu s-ar mai vedea constrânse în introducerea cererii de plata unei taxe de timbru împovărătoare.

3. Raţiunea care stă la baza scutirii de la plata taxei judiciare decurge din însăşi natura nepatrimonială a valorilor ocrotite (viaţă, sănătate, integritate fizică, onoare, demnitate, integritate, reputaţie etc.) iar instituirea unei taxe de timbru proporţionale cu valoarea despăgubirilor solicitate face ineficiente dispoziţiile constituţionale care ocrotesc aceste valori.

4. Au existat păreri conform cărora, o astfel de reglementare va deschide calea abuzului de drept prin hărţuirea jurnaliştilor prin tribunale în scopul îmbogăţirii de pe urma solicitării de daune morale, imposibil de suportat, de natură să ducă la autocenzură. Acest argument nu poate fi acceptat deoarece cererea prin care se solicită daune morale este supusă cenzurii judecătorului care este îndrituit să sancţioneze abuzurile de drept din partea justiţiabililor.

Pe de altă parte, prin stabilirea unei taxe de timbru mai reduse în cazul acţiunilor şi cererilor având ca obiect solicitarea de daune morale, în comparaţie cu taxa datorată

pentru alte cereri și acțiuni evaluabile în bani, se asigură în mod just posibilitatea obținerii unei reparații integrale, posibilitate împiedicată de actualul nivel al taxei de timbru.

Pentru a se asigura liberul acces la justiție și totodată pentru a se preveni abuzurile din partea celor vătămați prin fapta ilicită cauzatoare de prejudicii, un mijloc just de a permite accesul deplin la justiție în vederea acoperirii daunelor morale l-ar putea reprezenta stabilirea unei taxe de timbru mai reduse care ar putea fi de 10% din cuantumul taxei judiciare de timbru care ar fi plătită în mod obișnuit pentru cererile evaluabile în bani.

Prin această măsură ar fi protejate drepturile ambelor părți implicate în procesul având ca obiect daunele morale, permițând victimei faptei ilicite să solicite o reparație integrală, acoperitoare pentru prejudiciul moral suferit și, pe de altă parte, o protecție a pârâtului împotriva unor pretenții exagerate sau neîntemeiate.

DEPUTAT PSD

ALEXANDRU MAZĂRE

DEPUTAT PSD

DIDA CORNELIU

DEPUTAT PSD

MARTIN EDUARD STELIAN